

BELGISCHE KAMER VAN  
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

---

# Beknopt Verslag

VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE COMMISSIE VOOR DE LANDSVERDEDIGING  
VAN

**21 - 12 - 1999**  
**ochtend**

|              |   |                                                                                                      |
|--------------|---|------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| AGALEV-ECOLO | : | Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales                  |
| CVP          | : | Christelijke Volkspartij                                                                             |
| FN           | : | Front National                                                                                       |
| PRL FDF MCC  | : | Parti Réformateur libéral - Front démocratique francophone-Mouvement des Citoyens pour le Changement |
| PS           | : | Parti socialiste                                                                                     |
| PSC          | : | Parti social-chrétien                                                                                |
| SP           | : | Socialistische Partij                                                                                |
| VLAAMS BLOK  | : | Vlaams Blok                                                                                          |
| VLD          | : | Vlaamse Liberalen en Democraten                                                                      |
| VU&ID        | : | Volksunie&ID21                                                                                       |

  

|                                                 |                                                                                   |                                                      |                                                                                 |
|-------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|
| Afkorting bij de nummering van de publicaties : |                                                                                   | Abréviations dans la numérotation des publications : |                                                                                 |
| DOC 50 0000/000                                 | : Parlementair document van de 50e zittingsperiode + het nummer en het volgnummer | DOC 50 0000/000                                      | : Document parlementaire de la 50e législature, suivi du n° et du n° consécutif |
| QRVA                                            | : Schriftelijke Vragen en Antwoorden                                              | QRVA                                                 | : Questions et Réponses écrites                                                 |
| HA                                              | : Handelingen (Integraal Verslag)                                                 | HA                                                   | : Annales (Compte Rendu Intégral)                                               |
| BV                                              | : Beknopt Verslag                                                                 | CRA                                                  | : Compte Rendu Analytique                                                       |
| PLEN                                            | : Plenum                                                                          | PLEN                                                 | : Séance plénière                                                               |
| COM                                             | : Commissievergadering                                                            | COM                                                  | : Réunion de commission                                                         |

  

|                                                                             |                                                                   |
|-----------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|
| Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers | Publications officielles éditées par la Chambre des représentants |
| Bestellingen :                                                              | Commandes :                                                       |
| Tel. : 02/549 81 60                                                         | Tél. : 02/549 81 60                                               |
| Fax : 02/549 82 74                                                          | Fax : 02/549 82 74                                                |
| www.deKamer.be                                                              | www.laChambre.be                                                  |
| e-mail : alg.zaken@deKamer.be                                               | e-mail : aff.generales@laChambre.be                               |

## INHOUD

### INTERPELLATIES EN VRAGEN

- Interpellaties van de heren **Ferdy Willems, Pieter De Crem, Lode Vanoost, Stef Goris** en **Dirk Van der Maelen** tot de minister van Landsverdediging over de vervanging van de F16-jachtbommenwerpers en de deelname aan het *Joint Strike Fighter*-programma (nrs 187, 192, 197, 201 en 202) 5
- Sprekers* : **Ferdy Willems, Pieter De Crem, Lode Vanoost, Stef Goris, Dirk Van der Maelen** en **André Flahaut**, minister van landsverdediging
- Vraag van mevrouw **Josée Lejeune** tot de minister van Landsverdediging over een militair samenwerkingssakkoord met Benin (nr. 668)
- Sprekers* : **Josée Lejeune** en **André Flahaut**, minister van Landsverdediging 9
- Vraag van de heer **Charles Michel** tot de minister van Landsverdediging over de vergoeding van dwangarbeiders onder het naziregime (nr. 705)
- Sprekers* : **Charles Michel** en **André Flahaut**, minister van Landsverdediging 10



COMMISSIE VOOR  
DE LANDSVERDEDIGING

OPENBARE VERGADERING

DINSDAG 21 DECEMBER 1999

OCHTEND

VOORZITTER :

de heer **Jean-Pol HENRY**

*De vergadering wordt geopend om 10.20 uur.*

## INTERPELLATIES EN VRAGEN

VERVANGING VAN DE F16-JACHTBOMMENWERPERS EN DEELNAME  
AAN HET JOINT STRIKE FIGHTER-PROGRAMMA

– *Interpellatie van de heer Ferdy Willems tot de minister van Landsverdediging over "de vervanging van de F16-jachtbommenwerpers" (nr. 187)*

– *Interpellatie van de heer Pieter De Crem tot de minister van Landsverdediging over "de komende belangrijke legeraankopen" (nr. 192)*

– *Interpellatie van de heer Lode Vanoost tot de minister van Landsverdediging over "de eventuele deelname van de Belgische regering aan het Joint Strike Fighter-programma" (nr. 197)*

– *Interpellatie van de heer Stef Goris tot de minister van Landsverdediging over "de inschrijving in het Memorandum of Agreement van het Joint Strike Fighter-programma" (nr. 201)*

– *Interpellatie van de heer Dirk Van der Maelen tot de minister van Landsverdediging over "de eventuele deel-*

*name van België aan het Joint Strike Fighter-programma" (nr. 202)*

De heer **Ferdy Willems** (VU-ID) : Het dossier van de vervanging van de F16-jachtbommenwerpers dat vandaag wordt besproken, is niet onbelangrijk. Voor de zoveelste keer zijn de regeringspartijen het onderling oneens. Het geeft ons de illusie dat we een invloed kunnen hebben op de beslissingen die zullen worden genomen.

Het starten van het *Joint Strike Force*-programma heeft verstrekkende gevolgen, het impliceert de keuze voor gevechtsvliegtuigen in de toekomst.

Het gaat hier om een miljardenzaak. In de kranten kunnen we lezen dat minister Flahaut nog voor het eind van dit jaar een beslissing zou nemen. Hij heeft in ieder geval de onvoorwaardelijke steun van PRL en PS en de iets genuanceerdere steun van de VLD. Agalev en Ecolo zijn radicaal tegen.

Zeer kritische bedenkingen werd geuit door SP'er Van der Maelen, bedenkingen die hij reeds naar voren bracht bij de bespreking van de defensiebegroting. Hij meent dat België een eigen rol heeft te spelen en zich moet specialiseren. Dit is volgens ons een juiste redenering.

De heer Van der Maelen heeft het ook over de eigen autonomie van België in de NAVO. Ook met dit principe gaat de VU akkoord. Wij moeten als klein land ons niet slaafs gedragen. Ook wij investeren veel liever in vrachtvliegtuigen dan in bommenwerpers, omdat wij vinden dat onze sterkte ligt in pacifistische opdrachten. De VLD geeft sterke tegenwind. Voorzitter De Gucht noemde het pacifistisch standpunt hypocriet. Wij moeten als goede pacifisten opereren en dwingen zo anderen in de rol van aanvallers. Op die manier zouden wij volgens de VLD geen vuist kunnen maken tegen mensen zoals Milosevic. Wij geloven niet dat bewapening als afschrikingsmiddel tot vrede leidt. Het verleden heeft dit voldoende bewezen.

Het debat krijgt een communautair tintje. De heer Van der Maelen herinnerde eraan dat compensaties voor nieuwe gevechtsvliegtuigen uitsluitend Wallonië ten goede komen, terwijl de compensaties voor vrachtvliegtuigen zowel aan Vlaanderen als aan Wallonië iets opleveren. Zal het weer zo uitdraaien dat de Waalse wensen snel worden ingewilligd, terwijl Vlaamse verzuchtingen naar de Griekse kalender worden verwezen, net zoals bij de kustmijnenvegers ?

Hoe ziet de minister de vervanging van de F16's ? Hoeveel toestellen zullen worden vervangen en welke bedragen zijn daarmee gemoeid ? Welke vliegtuigtypes komen in aanmerking ? Hoe verloopt de beslissingsprocedure ? Is deze vervanging opgenomen in het regeerakkoord ?

De heer **Pieter De Crem** (CVP) : Dat de F16's zouden worden vervangen, is niet nieuw. De beslissing hierover werd steeds uitgesteld, en kwam zelfs niet aan bod tijdens het investituurdebat. We kunnen alleen maar vermoeden dat dit te wijten was aan de smeulende onenigheid tussen de regeringspartijen onderling.

We kennen de mening van de meeste partijen hierover. Ik wil even stilstaan bij het SP-standpunt. In het verleden werd hier de beslissing genomen, samen met de SP, om eerst het plan-Delcroix in te vullen. Daarna zou de rol van de verschillende legeronderdelen worden bekeken en geëvalueerd. Van deze beslissing wordt nu blijkbaar afgeweken.

De minister heeft hier ook al een aantal uitspraken over gedaan. Voor de *Concept Demonstration Phase* zou hij op zoek gaan naar partners bij Gemeenschappen en Gewesten. Dit bleek niet gemakkelijk te zijn.

Wat zullen de toekomstige specialisaties van België zijn ? Liggen die op een ander terrein in het Noorden en het Zuiden van het land ? Wat is de basis van de specialisatieoptie ?

Zal de minister de F16's vervangen ? Over welke termijn wil hij dat doen ? Om hoeveel toestellen gaat het ?

De beslissing over deelname aan het JSF-programma moest op 31 december genomen worden. Die datum is niet haalbaar. Wanneer moet België over deelname beslissen ?

De minister beweert dat de verdeelsleutel vastligt. Zal hij die verdeelsleutel aanhouden ? Wat is het aandeel van de privé-partners en wie zijn die privé-partners ?

Is er ook een andere piste overwogen, een waar de JSF afgeschaft wordt ? Is dat een nieuwe optie ? Gaat het hier om een Europese piste ?

Op de top van Helsinki werd druk uitgeoefend op België om in een Europees project te stappen, dat veel goedkoper zou zijn. Hierover zou zelfs een geheim akkoord bestaan. De F16's zouden wel degelijk worden vervangen, maar door toestellen van Europese makelij, die jammer genoeg snel verouderd zullen zijn. Is de minister op de hoogte van deze heel belangrijke wending in dit dossier ?

Door het verzet van de SP tegen dit JSF-project wordt de PS een cadeau gedaan. De F16's zullen worden vervangen door Europese verouderde toestellen, waaraan heel wat aanpassingen zullen moeten worden doorgevoerd. Er is dus werk aan de winkel in Wallonië !

**De heer Lode Vanoost** (Agalev-Ecolo) : Voor sommigen is het een uitgemaakte zaak dat België nood heeft aan snelle en moderne jachtbommenwerpers. Kosovo fungeert daarbij als stichtend voorbeeld. Terloops wijs ik erop dat we al jaren nalaten om als politiemans op te treden in Turkije, Colombia of Indonesië.

Deze voorstanders van het JSF-programma schermen ook met de economische return. Waarom heeft de particuliere sector, die anders zo met de vrije markt dweept, dan miljarden overheidsgeld nodig ? De argumenten dat onze partners wél meedoen en dat instappen in JSF geen engagement op lange termijn inhoudt, maken op mij al evenmin indruk.

Natuurlijk creëer je met dit project arbeidsplaatsen. De vraag is hoeveel banen wij zouden genereren als wij nu 400 miljoen investeerden in jonge bedrijven die onderzoek doen naar alternatieve energiewinning. Met 100 miljard op 20 jaar kan dat veel meer opleveren.

Ik trap niet in de val van de Noord-Zuid-tegenstelling en ik wil af van dit communautaire geredetwist. Wij moeten de Walen helpen om hun civiele luchtvaartindustrie uit te bouwen.

Vroeger instappen in JSF garandeert niet dat wij een lagere prijs kunnen bedingen. Over 20 jaar gaat het hier om een investering van zo'n 100 miljard. Hiermee kunnen heel wat humanitaire missies, zoals ontmijningen, bekostigd worden.

Kunnen wij nu voorspellen dat snelle bommenwerpers binnen 20 jaar nog bruikbaar zijn ? De toekomst is te onvoorspelbaar. Wij hebben nu al 50 jaar vrede in Europa omdat wij met de oprichting van de Europese Unie voor een sociaal-economische basis voor vrede gezorgd hebben, niet omdat we meededen aan de bewapeningswedloop.

De basisoorzaak van conflicten in de wereld is sociaal-economisch onrecht. Ik verwijs naar de rakettenbetogingen in de jaren zeventig en tachtig : hebben zij niet voldoende de waanzin van de wapenwedloop aangetoond ? De toekomst is onvoorspelbaar. Laat ons afwachten wat er gebeurt. Er zal dan nog tijd genoeg zijn om ons in een of ander project in te schrijven.

Als besluit wijs ik erop dat dit geen goed project is : we discussiëren over de Hiroshima-bommenwerper van over twintig jaar !

De heer **Stef Goris** (VLD) : Iedereen ijvert voor een vreedzame wereld, maar daartoe zijn er blijkbaar verschillende wegen. Ik wil iets verduidelijken. We debatteren vandaag niet over de vervanging van de F16's, dat debat heeft volgend jaar plaats. We hebben het wel over het instapticket voor het JSF-programma. Ik betreur dat over zo een gewichtige kwestie door de Ministerraad wordt beslist. Het Parlement zou hier zijn woordje moeten kunnen meepraten.

België is de laatste twijfelaar binnen Europa. De andere Europese landen hebben al voor het JSF-programma gekozen. De Euro Fighter is ondertussen ook al in productie en kost veel meer dan de JSF. Zweden en Nederland hebben zich al in het JSF-programma ingeschreven. Men kan deze landen toch niet als agressief bestempelen. Gaan wij als enig land in Europa kunnen uitleggen dat wij niet in gevechtsvliegtuigen investeren ?

Ik hoop dat wij nooit daadwerkelijk JSF's zullen moeten aankopen, want ook ik ben voor specialisatie en samenwerking binnen Europees en NAVO-verband. Maar ik vraag me af of onze Europese partners zullen aanvaarden dat wij alleen met de pacifistische rol gaan lopen.

De regering-Dehaene waar ook de socialisten inzaten, besliste om een instapticket te kopen op voorwaarde dat de industrie mee betaalde. Hoe zit het met de inbreng van die industrie ?

Er moet een grondig debat over de aankoop van gevechtsvliegtuigen komen in de Kamer. Wij moeten van Europa het fiat krijgen om niet in gevechtsvliegtuigen te investeren.

In Europees kader moet worden besproken hoeveel vliegtuigen waar moeten worden aangekocht. Het is zeer belangrijk dit project te zien in het licht van een geïntegreerd Europees leger.

Ik zal niet wakker liggen van de eventuele beslissing om dit instapticket van 400 miljoen frank niet aan te kopen. Ik wil wel wijzen op de budgettaire implicaties van deze beslissing : de aankoop van zo één vliegtuig kan dan misschien wel 400 miljoen frank duurder worden in de toekomst.

De opmerking werd gemaakt dat jachtvliegtuigen in de toekomst niet meer nodig zullen zijn. De Balkan blijft echter een kruitvat.

De Scandinavische landen zijn kleiner dan België en hebben een pacifistische traditie. Zij hebben zich wel ingeschreven in dit project. In 2015 zullen onze F16's veertig jaar oud zijn, wat relatief oud is voor jachtvliegtuigen. Het is de bedoeling dat ook de JSF-vliegtuigen veertig jaar zullen meegaan.

De industrie vormt een belangrijk onderdeel in dit dossier, en het gevaar bestaat inderdaad dat de Belgische high tech-bedrijven een achterstand opgelopen op het gebied van *research and development*.

Op een bijeenkomst van de WEU vernamen wij dat de Nederlandse regering zou overwegen om ons aandeel in het programma over te nemen. Dat stemt toch tot nadenken als men de koopmansgeest van de Nederlanders kent.

Het debat ten gronde moet in het Parlement gevoerd worden. Tot nu toe opereerden wij in NAVO-verband en lieten wij de Amerikanen voor de actie zorgen, terwijl wij als Europese partner op papier wel 200.000 soldaten hebben, maar er in Kosovo niet meer dan 40.000 konden inzetten. Bij een defensiemacht op Europees niveau zal dat papieren bedrog niet meer worden geduld. Er zal een Convergencienorm komen waarbij alle Europese partners zich zullen moeten verbinden tot een gelijkwaardige inbreng.

Om budgettaire redenen zou ook ik liever nu geen jachtvliegtuigen kopen, maar ik vrees dat het moeilijk zal zijn om als enig Europees land geen jachtvliegtuigen aan te schaffen. Europa gaat dit niet zomaar aanvaarden. Als wij binnen tien jaar toch verplicht worden jachtvliegtuigen aan te kopen, dan zal dat veel meer kosten dan het instapticket dat men ons nu laat betalen.

De heer **Dirk Van der Maelen** (SP) : Het SP-standpunt is hier al zo uitvoerig ter sprake gekomen, dat mij veel werk werd ontnomen. Toch wil ik nog een en ander verduidelijken.

Met de heer Goris vraag ik een voorafgaand parlementair debat over zulke grote aankopen.

De wereldorde is grondig omgegooid. We hebben een hervormd leger nodig dat inspeelt op die nieuwe orde. Dat hervormde leger zal zich daarenboven moeten inpassen in het Europese leger dat in de maak is.

Het debat hierover zal worden gevoerd in dit Parlement. Ik wou dit debat afwachten om duidelijk te maken hoe de SP hierover denkt. Maar omdat er zoveel interpellaties werden ingediend, heb ik mij hierbij aangesloten.

De krachtlijnen van de SP tijdens het debat hierover zullen de volgende zijn. Het budget van defensie zal – buiten de indexaanpassingen – niet worden verhoogd. In de toekomst zullen de pensioenen moeten worden betaald en dit mag niet in gevaar worden gebracht door deze aankoop.

Ten tweede moet de hervorming van ons leger gebeuren op basis van samenwerking, specialisatie en spaarzaamheid. Samenwerking is aangewezen : samenwerking leidt tot besparingen. België is een klein land met een grote schuldenlast. Specialisatie biedt hier een oplossing voor. We mogen ook geen geld over de balk gooien.

Is de aankoop van deze vliegtuigen trouwens nu wel op zijn plaats ? Het aankopen van dit instapticket impliceert volgens mij de aankoop van de vliegtuigen. Ik ben het niet eens met de heer Goris dat de vliegtuigen, door een weigering nu, in de toekomst duurder zullen worden. Daarvoor is dit project aan te veel onzekere factoren onderhevig.

Ik hoor spreken over 1 miljard frank per vliegtuig. Volgens de Nederlandse gegevens is het 2 miljard. Wij kunnen die aankoop budgettair niet verantwoorden. Diegenen die zeggen dat meedoen aan dit project een grote vooruitgang betekent voor de *Research en Development* know-how van de civiele luchtvaartindustrie, hebben ongelijk. De VS staan aan de top van de militaire luchtvaartindustrie, terwijl in de civiele luchtvaart Airbus aan de top staat. Direct investeren in civiele technologie levert veel meer op dan via de omweg van de militaire industrie.

De **voorzitter** : Ik wijs erop dat dit item, waarvoor iedereen ruim zijn tijd nam, morgen aan bod kan komen tijdens het plenaire begrotingsdebat over defensie. Ik

hoop dat er zonder televisiecamera's evenveel animo zal zijn als vandaag.

Minister **André Flahaut** (*in het Nederlands*) : Ik bereid momenteel de algemene beleidsnota voor mijn departement voor. Ik doe dat ver van het rumoer en de camera's. Ik heb de toestand van ons leger nauwgezet bestudeerd. Ik heb ook gewacht op de resultaten van de Top van Helsinki, aangezien de Europese ontwikkelingen een zeer ernstige weerslag zullen hebben op ons defensiebeleid.

Het plan op middellange termijn (PMT) wordt momenteel voorbereid. Europese en Atlantische verplichtingen worden daar afgewogen tegen budgettaire restricties. Aangezien de regering nog niet heeft gediscussieerd over dit plan, is een parlementair debat ook voorbarig.

De regering zal de beslissing in dit dossier nemen, rekening houdend met de standpunten van de verschillende partijen.

– **Voorzitter** : de heer **André Schellens**

De heer **Pieter De Crem** (CVP) : Het antwoord van de minister ontgoochelt me. Dit antwoord is een minister onwaardig.

Minister **André Flahaut** (*in het Nederlands*) : Ik heb gezegd dat het te vroeg is om een antwoord te geven.

De heer **Pieter De Crem** (CVP) : De minister hult zich al zes maanden in stilzwijgen ! De onenigheid binnen de meerderheid is zeer groot. Zelfs over het principe is men het niet eens. De geheime akkoorden binnen deze regering zijn legio.

Het antwoord van de minister is zo nietszeggend, dat ik dit zal aankaarten bij de voorzitter van de Kamer. Dit zal morgen uitvoerig aan bod komen tijdens de begrotingsbespreking.

De heer **Ferdie Willems** (VU-ID) : Rond defensie-thema's krijgen wij vaak geen afdoend antwoord van de regering en ook nu weer heeft de minister geen echt antwoord gegeven. De andere collega's zorgden wel voor interessante tussenkomsten.

Voor ons primeert de kwaliteit van het defensiebeleid. Ik pleit voor pacifisme boven en onder de taalgrens en wil dus niet uit principe de communautaire toer opgaan, zoals collega Vanoost doet uitschijnen.

Na twee Wereldoorlogen is het niet naïef te zeggen dat de waanzin van de bewapeningswedloop moet worden

doorbroken. Als klein land kunnen wij hiertoe een aanzet geven.

Aan collega Goris wil ik zeggen dat Kosovo, Tsjetsjenië en Koerdistan bewijzen dat men moet investeren in een leefbare samenleving en niet in wapens. Deze aanpak zou veel meer opgeleverd hebben en zeker niet meer hebben gekost.

Ik ben het eens met de drie S'en van de heer Van der Maelen : samenwerking, specialisatie en spaarzaamheid. Het is ook onze stelling dat het budget van defensie in geen geval mag worden verhoogd.

De heer **Lode Vanoost** (Agalev-Ecolo) : De Balkan blijft inderdaad een kruisvat. De NAVO-bombardementen hebben daar niets aan veranderd. Wat voor mij het ultieme argument tégen dit project is.

Ik leid uit het antwoord van de minister af dat het debat open blijft, al is de heer De Crem het daar niet mee eens. Er zal dus geen beslissing worden genomen vóór 31 december ?

Minister **André Flahaut** (*in het Nederlands*) : Inderdaad.

De heer **Stef Goris** (VLD) : De heer De Crem slaagt er niet in de zogenaamde tweespalt binnen de regering hard te maken. Ik heb steeds gezegd dat het debat in de Kamer moet worden gevoerd en dat pas daarna een beslissing kan worden getroffen over de aankoop van gevechtsvliegtuigen.

Ook ik ben voor specialisatie en samenwerking. Het budget Landsverdediging hoeft ook voor de VLD niet omhoog, maar het moet wel geïndexeerd worden.

Wij denken helemaal niet aan de aankoop van zesender-tig vliegtuigen. Dat getal is voor ons geen fetisj. Als België erin slaagt om zijn Europese partners te overtuigen dat het niet in snelle bommenwerpers investeert, heb ik daar geen probleem mee.

In Rwanda hebben 800.000 mensen mekaar uitgemoord met stokken en machetes en niet met geavanceerde wapens. Had België met gepaste wapens kunnen optreden in het begin van het conflict, dan waren er misschien minder doden gevallen. Wapens drijven niet altijd het aantal doden op.

De minister moet onderzoeken of het aankopen van een instapticket vandaag een goede zaak is voor België. Hij moet uitvlooien hoe ver ons engagement in dit stadium moet zijn en hoe ver de gevolgen van een engagement vandaag kunnen reiken.

De heer **Dirk Van der Maelen** (SP) : Ik spreek de wens uit dat de regering geen beslissing zal nemen vooraleer hierover een parlementair debat werd gevoerd.

**De voorzitter** : Een eerste motie van aanbeveling werd ingediend door de heren Ferdy Willems (VU-ID) en Pieter De Crem (CVP). Ze luidt als volgt :

"De Kamer,

– gehoord de tussenkomsten van Pieter De Crem, Stef Goris, Lode Vanoost, Dirk Van der Maelen, Ferdy Willems ;

– gehoord het antwoord van de minister van Leefmilieu ;

vraagt de regering om af te zien van de vervanging van de F16, vooraleer hierover een overleg is geweest in NAVO-verband en vooraleer er terzake een kamerdebat met stemming heeft plaatsgevonden."

De heren Ferdy Willems (VU-ID) en Pieter De Crem (CVP) dienden, samen met de heer Marc Van Peel (CVP) nog een tweede motie van aanbeveling in :

"Het antwoord gehoord hebbende van de heer André Flahaut, minister van Landsverdediging, in verband met de komende belangrijke legeraankopen, beveelt de CVP-fractie en de VU-ID-fractie de regering aan om voor 30 januari 2000 haar standpunt met betrekking tot het toetredingsticket voor de *Joint Strike Fighter* aan de kamercommissie Defensie mede te delen, en onmiddellijk over te gaan tot het voeren van het debat over de toekomst van de Belgische krijgsmacht, en benadrukt haar verontwaardiging over het nietszeggende antwoord van de minister en richt hierover een schrijven aan de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers, de heer Herman De Croo."

De heren Jean-Pol Henry (PS) en Jan Eeman (VLD) en de dames Mirella Minne (Agalev-Ecolo) en Josée Lejeune (PRL FDF MCC) ondertekenden een eenvoudige motie.

De plenaire Kamer zal later over deze moties stemmen.

De bespreking is gesloten.

– *Voorzitter* : de heer **Pieter De Crem**

MILITAIRE SAMENWERKING MET BENIN

*Vraag van mevrouw Josée Lejeune over "een bilateraal militair samenwerkingsakkoord" met Benin (nr. 668)*

Mevrouw **Josée Lejeune** (PRL FDF MCC) : België heeft met Benin een bilateraal militair samenwerkingsakkoord gesloten. Dat arme land heeft onze menselijke en materiële steun nodig, wil het zijn democratisch regime, ontwikkeling en energiebevoorrading waarborgen.

Kan de minister ons zeggen wat het akkoord precies inhoudt ?

Welke budgettaire en andere gevolgen heeft het voor beide landen ?

Minister **André Flahaut** (*in het Frans*) : Dit initiatief toont aan dat Landsverdediging en het leger niet langer op de klassieke manier willen optreden.

Nadat de staf contact had opgenomen met Benin onder tekende ik op 18 oktober het bilaterale militaire samenwerkingsakkoord. Beide landen verbinden zich ertoe samen te werken voor de opleiding in vredeshandhaving en de vorming van militaire kaderpersoneel, voor de bestrijding van natuurrampen en voor de levering van uitrusting. Ten slotte heeft de samenwerking ook betrekking op taken van algemeen nut en militaire geneeskunde. Ook daarvoor zullen diensten en opleidingen worden verstrekt en zal er materiaal worden geleverd.

De samenwerking zal geconcretiseerd worden in afzonderlijke en gerichte overeenkomsten met de bevoegde autoriteiten. Ik hou het programma met de voor 2000 geplande activiteiten te uwer beschikking en zal ter plaatse gaan om het werk dat in het veld werd gerealiseerd, te beoordelen. Ik heb er geen bezwaar tegen dat een lid van deze assemblee mij vergezelt.

De budgettaire impact van dit programma bedraagt 60 miljoen. Er wordt een comité opgericht om de acties te controleren en de weerslag ervan te evalueren. Wij zullen trouwens samenwerken met de minister van Buitenlandse Zaken en met de staatsecretaris van Ontwikkelings-samenwerking.

Mevrouw **Josée Lejeune** (PRL FDF MCC) : Ik dank de minister voor zijn antwoord.

De **voorzitter** : Het incident is gesloten.

#### DWANGARBEIDERS ONDER HET NAZIREGIME

*Vraag van de heer Charles Michel tot de minister van Landsverdediging over "de vergoeding van de dwangarbeiders onder het naziregime" (nr. 705)*

De heer **Charles Michel** (PRL FDF MCC) : In de pers zijn berichten verschenen over een vergoeding die door de

Duitse overheid zou worden toegekend aan personen die onder het naziregime dwangarbeid hebben verricht.

Pressiegroepen uit de Verenigde Staten die met een boycot van sommige Duitse ondernemingen hebben gedreigd, zouden aan de oorsprong van die situatie liggen. Op het vlak van de principes is dat een gelukkig initiatief.

Men schat dat 200.000 Belgische werknemers, waarvan er momenteel nog 16.000 in leven zijn, op die vergoeding aanspraak zouden kunnen maken. Geldt die vergoeding wel degelijk ook voor Belgische dwangarbeiders ? Wordt overwogen tot een telling over te gaan met het oog op de contacten die terzake met de Duitse overheid zullen worden gelegd ?

Kloppen de cijfers en heeft de regering inderdaad stappen gedaan om de schadevergoeding mogelijk te maken ? Naar verluidt zouden de Duitse autoriteiten de zaak rechtstreeks met de betrokkenen willen regelen. Zal de Belgische regering ervoor zorgen dat die hoogbejaarde personen voor de administratieve formaliteiten worden bijgestaan ? Sloten de Belgische regering en de Duitse autoriteiten een overeenkomst ? Zo ja, wat is daarvan de inhoud ?

Minister **André Flahaut** (*in het Frans*) : Uw vraag geeft mij de kans ook eens de aandacht te vestigen op iets anders dan de militaire aankopen.

Het zijn inderdaad de collectieve klachten van gedeporteerde Amerikaanse joden die de grote Duitse ondernemingen, die een boycot van hun producten vreesden, ertoe hebben aangezet een fonds tot schadevergoeding op te richten.

Het betreft dus een particulier initiatief. De particuliere sector en de Duitse Staat zouden elk 5 miljard mark in het fonds hebben ingebracht.

Tot nu toe hebben vijftien ondernemingen beslist in het fonds te participeren. Welke vorm dit fonds precies zal aannemen en hoe de financiële last over de ondernemingen verdeeld zal worden, is nog niet geweten. Zowel gedeporteerde joden, krijgsgevangenen als dwangarbeiders kunnen van het fonds een schadeloosstelling krijgen. Toen ik minister werd, waren er in België 300.000 gedeporteerden van de tweede oorlog. Vier jaar later waren dat er nog maar 200.000. Ik had die mensen aangeraden zich tot de dienst Oorlogsslachtoffers te wenden. Nu blijkt echter dat de Duitse ondernemingen de zaak rechtstreeks met de slachtoffers willen afhandelen. Dat verontrust mij enigszins. Ik heb dit probleem vorig jaar aangekaart bij de Duitse bondskanselier en zal dat opnieuw doen. Voorts zal ik ook opnieuw contact opnemen met de dienst Oorlogsslachtoffers.

De heer **Charles Michel** (PRL FDF MCC) : De schadevergoedingen zullen weliswaar de wonden niet helen, maar deze belangrijke geste bewijst dat de Staat zijn verantwoordelijkheid op zich neemt.

Er is een zekere haast bij en het verheugt mij dat de regering zich daarvan terdege bewust is.

Wij zullen het dossier blijven volgen.

De **voorzitter** : Het incident is gesloten.

– *De vergadering wordt gesloten om 11.55 uur.*